

fáradtságot annak megállapítása, hogy valamely nem teljes munka valóban, avagy csak látszólagosan hiányos-e, mert hiszen több sohasem jelent meg belőle.

Az angol irodalom ily félbemaradt alkotásairól szól az előtünk fekvő, fényesen kiállított bibliográfia, mely kétezernél jóval több címet sorol föl, fölvilágosító jegyzetekkel. Ez utóbbiak javarésze a British Museum katalogusából van merítve, bár a Library of Congress s más könyvtárak, valamint bibliografiák és árjegyzékek idevágó jegyzetei is fölhasználtattak. Szerzők nem csupán az oly könyveket tekintik befejezetleneknek, melyek címlapján a kötetszámozás azt világosan mutatja, hanem olyan önmagukban befejezett egész alkotó műveknél is, minő pl. John Edward LEE: *Note-book of an amateur geologist* c. műve, melynek előszavában szerző művének kedvező fogadtatása esetére egy archeologiai tartalmú újabb kötetet helyez kilátásba.

A merített papirosra, piros-fekete nyomásban készült címlappal és kezdőléccel ellátott munka kétségkívül hasznos segédeszköze a bibliográfiai és könyvtári kutatásnak. Teljességét nem áll módunkban ellenőriznünk. Egy kifogásunkat azonban lehetetlen elhallgatnunk: szerzők elmulasztották erősen rövidített formában idézett forrásaik teljesebb című jegyzékét s a rövidítések föloldását megadni, ami a munka szélesebb körű használatának határozott kárára van. Az anyagot a szerzők betürendjében közlik; korlátozást nem állapítottak meg s a néhány évtizeddel ezelőtt megindult vállalatokat is felvették jegyzékükbe, ha kétségtelenül bebizonyult, hogy a munka folytatása félben maradt.

GULYÁS PÁL.

Sipos Kamillo (Léczfalvi). *A nemzetiségi kérdés könyvészetéhez. I. kötet. Általános (vegyes) rész.* Kolozsvár, 1915. Az EMKE kiadása (Gombos Ferenc kny.). 8-r. 274 l.

Jelen kötet első része egy öt kötetre tervezett bibliográfiai egybeállításnak, mely a világháború folytán fokozottabb aktualitást nyert nemzetiségi kérdés irodalmát repertorizálja. Ez első kötet az «általános (vegyes) rész», amely azonban nem csupán a nemzetiségi kérdéssel általában vagy összefoglalóan foglalkozó műveket és cikkeket tartalmazza, hanem az egyes nemzetiségekre vonatkozó irodalmat is, még pedig nem csak azon népfajokét és nemzetiségekéit, melyek részére a munka további kötetekben külön hely nincs fenntartva, hanem számos oly nemzetiségre vonatkozó műveket is, melyek tárgyalására külön

kötetek megjelenését helyezi kilátásba a szerző. E furcsa eljárást SIPOS azzal indokolja, hogy e kérdésekben is útmutatással akart szolgálni műve használóinak mindaddig, míg a mű további kötetei megjelenhetnek. A további kötetek az előszóban kifejtett tervszerűség szerint az oláh (II. kötet), a pángermán (III. kötet) és a pánszláv kérdésre (IV. kötet) vonatkozó irodalmat fogják felölelni, tehát a nemzetiségi kérdés azon részeit, melyek a magyarságot legelsősorban érdeklik. Végül az V. kötet az előző négy anyagát tárgy szerint csoportosítva fogja adni. Az egyes kötetek ugyanis, úgy mint az előttünk fekvő I. kötet is, minden rendszerezés nélkül szerzők, illetve névtelen műveknél a rendszók betűrendjében adja az egész bibliografiai anyagot, ami a munka gyakorlati használhatóságát az V. kötet megjelenéséig igen megnehezíti.

A rendszerezés e hiánya mellett az a két szempont, mely bibliografiai egybeállításoknál elsősorban számbaveendő: a teljesség és az egyöntetűség. E két szempontból műve fogyatékoságát szerző az előszóban maga is elismeri, bővebb kifejtésüktől tehát bátran eltekinthetünk. Csupán e mentegetődzés egyetlen pontját tesszük szóvá: szerző a hiányosság egyik mentségét abban látja, hogy «köz- és magánkönyvtáraink nagyrészt rendezetlenek és szakjegyzékük nincs még összeállítva». Magánkönyvtáraink belső ügyeibe nem lévén kellő bepillantásunk, szerző állítása ezen részét mellőzhetjük, annyival is inkább, mivel a magánkönyvtárak rendezettségé vagy rendezetlenségé a bibliografia egybeállítójára nézve csak annyiban bírhat jelentőséggel, amennyiben oda bebocsátást nyer. Azt az állítást azonban, hogy közkönyvtáraink «nagyrészt rendezetlenek», határozottan vissza kell utasítanunk. Bízást állíthatjuk, hogy nincs közkönyvtár Magyarországon, melynek könyv- és folyóiratanyaga nem volna rendben, vagyis a kutatók részére hozzáférhető módon felállítva és nyilvántartva. Úgy látszik, szerző azonban úgy képzei a könyvtári rendet, hogy egy-egy kérdés bibliografiáját egyszerűen ki lehet írni az illető könyvtár katalógusaiból. Ettől persze még nagyon messze állunk s nem is fogjuk megvalósíthatni mindaddig, amíg erre egy könyvtárközi országos szervezetet, külön bibliografiai osztályt nem léptetünk életbe. Addig is egy-egy speciális bibliografiai feladat megvalósításánál a bibliografusnak magának kell kiböngésznie az egyetemes katalógusokból s már megjelent egyéb bibliografiai munkákból az őt érdeklő anyagot.

A kötet technikai kiállítása elég tetszetős, nyomása tiszta és világos, bár az idegennyelvű címekben elég gyakori a sajtóhiba. A kötet

közel 5000 adalékot tartalmaz s ha tárgymutatóval volna ellátva, máris igen hasznos kézikönyvvül szolgálhatna. GULYÁS PÁL.

Collijn Isak. *Magnus Gabriel de La Gardie's samling af äldre stadsvyer och historiska planscher i Kungl. Biblioteket.* (Kungl. Bibliotekets samlingar.) Stockholm, 1915. (Nyomtatta Upsala, Almqvist & Wiksell.) 8-r. XXXV, 76. 1 l., 13 fénynyomatú melléklettel. 15 M.

Isak COLLIJN, az inkunabulum-kutatás kiváló művelője, mintaszerűen dolgozta föl ebben a katalogusban azt a 187 egyleveles képes nyomtatványt, mely Gabriel de LA GARDIE (1622—1686) svéd államkancellár gyűjteményéből került a stockholmi királyi könyvtárba. A kolligátumokba kötött műlapok 1519—1621. jelentek meg s városi látképeket, meg tervrajzokat ábrázolnak. COLLIJN minden egyes darab méreteit centiméterekben föltünteti, röviden megjelöli az ábrázolás tárgyát és technikáját, fölemlíti, amennyiben ismeretes, a rajz készítőjének és metszőjének nevét vagy kezdőbetűit s idézi a vonatkozó irodalmat. A tartalmas kötet magyar vonatkozásoknak nincs híjjával. A 138—147 sz. alatt tíz magyar városi látkép van ismertetve. Ezek: 1. Komárom HOFNAGEL Jakab rajza után készült metszetben 1595-ből, melyet BUBICS is említ.¹ 2. Pest és Buda látképe ismeretlen metszőtől, mely Prágában jelent meg s a Vizivárosnak 1602. okt. 6-án történt visszafoglalását örökíti meg. 3. Esztergom, CUSTOS Domonkos metszete 1595-ből. 4. Nagykanizsa ugyanattól 1601-ből. 5. és 6. Két különböző metszet Győrről, ismeretlen szerzőktől, melyek közül KERTBENY csupán az egyiket ismeri. 7. Buda látképe 1541-ből MELDEMANN Miklós fametszetében. Említi KERTBENY. 8. Buda látképe ismeretlen metszőtől, az 1598. évi ostrom alkalmából. 9. és 10. Buda látképe SIBMACHER János rézmetszőtől, kétféle változatban, melyek egyike datálatlan, másika 1602-ről van keltezve.

A csinosan kiállított kötetet a helyek s művészek betürendes mutatói, továbbá a monogrammok hasonmásai rekesztik be. A fénynyomatú hasonmások szintén rendkívül sikerültek. G—s.

¹ Munkáját COLLIJN műve bevezetésében ezzel az értelmetlen címmel idézi: «Magyarországi várak és városoknak. Budapest, 1880».